

ΜΝΗΜΗ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗ ΛΗΘΗ ΑΓΩΝΑΣ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟ ΦΑΣΙΣΜΟ

λίγα λόγια για τη μάχη της Κοκκινιάς...



4-8 ΜΑΡΤΗ 1944

γιατί ΙΣΤΟΡΙΑ για ποια ΙΣΤΟΡΙΑ



σημείωση:

Πέρα από τα απονεκρωμένα “μαθήματα ιστορίας”, τους επικήδειους λόγους, τις επετειακές παρωδίες και κάθε είδους πανηγυρικά θεάματα, η αναζήτηση της ιστορικής γνώσης αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο και ταυτόχρονα προϋπόθεση, για την κατανόηση της πραγματικότητας στην οποία ζούμε.

Την ιστορία δε θέλουμε να την αποστηθίσουμε. Δε θέλουμε να την μάθουμε απ’ έξω. Θέλουμε να την προσεγγίζουμε κριτικά... να μάθουμε να τη νιώθουμε μέσα μας... να τη συναντάμε γύρω μας... στις γειτονιές που ζούμε, στις πλατείες που μεγαλώνουμε, στους δρόμους που γυρνάμε νύχτα μέρα, στους τοίχους και τα παγκάκια που ζωγραφίζουμε τις δικές μας ιστορίες...

Ετσι η ιστορία αποκτά πραγματικό νόημα...ενσταλάζει στις σκέψεις μας, προβάλλει στις επιλογές, μετασηματίζει την καθημερινότητά μας. Γίνεται συνειδητό κομμάτι της δικής μας ζωής και μαζί ανεκτίμητος σύντροφος σε κάθε μας προσπάθεια να ζούμε συλλογικά, περισσότερο ελεύθεροι.

Μας βοηθά να φανταστούμε μονοπάτια νέα, να περπατήσουμε σε δρόμους παλιούς, να αναγνωρίσουμε λάθη και ήττες, χαρές και νίκες, προσωπικές, συλλογικές, κοινωνικές... Μας προτρέπει να παραμένουμε όρθιοι και να αντιστεκόμαστε σε οτιδήποτε δυναστεύει τη ζωή μας.

σχετικά με τις μέρες 4 - 8 Μάρτη 1944 ή αλλιώς η μάχη της Κοκκινιάς

Πόσο, αλήθεια, γνωρίζουμε τι συνέβη στις γειτονιές μας χρόνια πριν;

Πόσο αφεθήκαμε στη λήθη, ξεχνώντας τον τρόπο με τον οποίο τα σπίτια μας στάθηκαν όρθια και οι σχέσεις μας παρέμειναν ζωντανές;

Πόσο επιτρέπουμε σε διαφόρων μορφών εξουσίες να σφετερίζονται την τοπική ιστορία, τις προεκτάσεις της, τους αντιφασιστικούς αγώνες και τις πολύμορφες κοινωνικές αντιστάσεις;

Να την αντιστρέφουν και να τη διαστρεβλώνουν έτσι, ώστε να επικυριαρχούν στις ζωές μας;



Ας μιλήσουμε για τις μέρες εκείνες του Μάρτη του '44 και τις μάχες που έγιναν στις γειτονιές μας...

Απρίλης του 1941 και ενώ ο Β΄ παγκόσμιος πόλεμος μαινεται στο μεγαλύτερο μέρος της Ευρώπης, τα ναζιστικά γερμανικά στρατεύματα εισβάλλουν στον ελλαδικό χώρο.

Ευθύς εξ αρχής, οι ηγεσίες του ελληνικού κράτους παραδίνονται άνευ όρων στη γερμανική κατοχή, ενώ περισσεύουν οι Έλληνες πατριώτες καλοθελητές που φιλοδοξούν να στελεχώσουν τη νεοδιορισμένη, από τους εισβολείς, κυβέρνηση.

Ποικίλες μορφές αντίστασης στη νέα κυριαρχία, εμφανίζονται στα ελληνικά εδάφη και αναπτύσσονται αρκικά έξω και πέρα από κάθε πολιτικό θεσμικό φορέα.

Πολύ πριν η λεγόμενη “αντίσταση” χαρακτηριστεί ως “εθνική” (για πολιτικές σκοπιμότητες), είχε εμφανίσει αντιφασιστικό χαρακτήρα, έκδηλα κοινωνικού και ταξικού προσανατολισμού.

Η εκμετάλλευση, η καταπίεση και η επίθεση στην καθημερινή ζωή των αδυνάτων, βρήκε ως κύριο εκφραστή όχι τόσο τους «Γερμανούς κατακτητές», όσο τους ντόπιους συνεργάτες τους.

Οι γειτονίες των μεγάλων αστικών κέντρων, εστίες των κοινωνικών διεργασιών της αντίστασης, εμφάνιζαν πρωτίστως λαϊκό κι εργατικό χαρακτήρα.

Στην πόλη της Αθήνας, γειτονίες εγκατάστασης προσφύγων όπως αυτές της Κοκκινιάς, της Καισαριανής και του Περιστερίου, παρουσίασαν γόνιμο έδαφος ανάπτυξης ριζοσπαστικών ιδεών, δεδομένης της κοινωνικής και ταξικής κατάστασης των κατοίκων τους.

Σύντομα η Κοκκινιά θα αποτελέσει ισχυρό πόλο αντιφασιστικής δράσης.

Απεργίες, διαδηλώσεις, σαμποτάζ υπήρξαν συνήθεις πρακτικές αντίστασης, ενώ εμφανίζονται εκτεταμένες περίοδοι όπου οι συγκρούσεις στους δρόμους και τις γειτονίες, ένοπλες ή όχι, λαμβάνουν χώρα σε καθημερινό επίπεδο.

Οι μέρες που μεσολαβούν από τις 4 έως τις 8 Μάρτη του 1944, συμπυκνώνουν τις, χαμηλής έντασης, διαρκείς συγκρούσεις του πολύμορφου αντιφασιστικού αγώνα των κατοίκων της Κοκκινιάς.

Για πέντε μέρες, οι οργανωμένες δυνάμεις του εφεδρικού ΕΛΑΣ Κοκκινιάς, μαζί με πλήθος ανδρών και γυναικών κάθε ηλικίας, κατοίκων της περιοχής, συγκρούονται στους δρόμους ενάντια στις, ενισχυμένες από τους ναζί, δυνάμεις Ελλήνων ταγματασφαλιτών, χωροφυλάκων και χιτών, οι οποίοι επιδιώκουν την εισβολή και την εγκατάστασή τους στην πόλη, με άμεσο στόχο την τρομοκρατία, την καταστολή, την υπονόμευση και την κατάπνιξη του τοπικά ενισχυμένου ρεύματος αντίστασης.

Σάββατο 4 Μάρτη '44

Καμιόνι (στρατιωτικό φορτηγό) γεμάτο χωροφύλακες εισβάλλει στην Κοκκινιά από την περιοχή της Λεύκας. Εκεί, έρχεται αντιμέτωπο με δυνάμεις του ΕΛΑΣ όπου και αναχαιτίζεται.

Την ίδια στιγμή, ένα δεύτερο φορτηγό με ταγματасφалίτες, πλησιάζει από την οδό Κυδωνιών (σημερινή Π. Ράλλη) στην περιοχή του Γ' Νεκροταφείου. Ξεσπούν σκληρές συγκρούσεις και οι μάχες εξαπλώνονται μέχρι τις εργατικές κατοικίες. Ο ΕΛΑΣ διασπά και απωθεί τους ταγματасφалίτες, οι οποίοι υποχωρούν προς την Αθήνα και την περιοχή της πλατείας Ελευθερίας στον Κορυδαλλό.

Κατά τη διάρκεια της υποχώρησής τους, οι συνεργάτες των ναζί βάζουν φωτιές, λεηλατούν και τρομοκρατούν τον ντόπιο πληθυσμό, σκοτώνοντας δυο εργάτες.



Κυριακή 5 Μάρτη '44

Στην πλατεία του Αγίου Νικολάου, πραγματοποιείται μεγάλη διαδήλωση ενάντια στην εισβολή της προηγούμενης ημέρας και την προσπάθεια τρομοκράτησης των κατοίκων της Κοκκινιάς.

Μετά τη λήξη της διαδήλωσης, δύο καμιόνια με ταγματасφалίτες εισβάλλουν και πάλι από την πλευρά της Λεύκας, φτάνουν μέχρι την εκκλησία των Αγίων Αναργύρων, τρομοκρατούν και συλλαμβάνουν πέντε κατοίκους.

Ταυτόχρονα, τρία φορτηγά με γερμανοτσολιάδες επιτίθενται ορμώμενα από την οδό Θηβών. Εκτεταμένες μάχες ξεσπούν και σύντομα εκτείνονται μέχρι την περιοχή της Παιδικής Στέγης. Οι ΕΛΑΣίτες τους αποκρούουν δυναμικά και τους αναγκάζουν να διασπαστούν και να τραπούν σε φυγή προς την Παλιά Κοκκινιά, το Κουτσικάρι (Κορυδαλλό) και την Αθήνα.

Η πόλη της Κοκκινιάς μένει χωρίς στρατιωτική κάλυψη από τις κατοχικές δυνάμεις και ο (διορισμένος από την κατοχική κυβέρνηση Ι. Ράλλη) δήμαρχος, Γρηγόρης Χατζής, παραιτείται.

Δευτέρα 6 Μάρτη '44

Τη στιγμή που στον Πειραιά πραγματοποιείται πανεργατική απεργία αλληλεγγύης στο λαό της Κοκκινιάς, δύο καμιόνια ταγματасφαιλιτών εισβάλλουν για ακόμα μια φορά στην Κοκκινιά, από το σημείο του Γ' Νεκροταφείου.

Οι δυνάμεις του ΕΛΑΣ και πλήθος κατοίκων της περιοχής τους αναχαιτίζουν, αναγκάζοντάς τους σε άτακτη υποχώρηση.

Οι ντόπιοι συνεργάτες των ναζί αναδιοργανώνονται, ενισχύονται και περίπου 600 χωροφύλακες και ταγματасφαιλίτες με 10 καμιόνια κινούνται στην οδό Κυδωνιών.

Στο ύψος των εργατικών κατοικιών (περιοχή του σημερινού κρατικού νοσοκομείου) δέχονται επίθεση από τις ταράτσες των σπιτιών και αναγκάζονται να καθυστερήσουν.

Οι ντόπιοι αντιστεκόμενοι καταφέρνουν έτσι να ενισχύσουν τις δυνάμεις τους, από την κατεύθυνση της Παιδικής Στέγης. Εκεί, διασπάται η φάλαγγα των φορητών των ταγματасφαιλιτών, τρέπεται σε άτακτη φυγή προς το Κουτσικάρι και τα Ασπρα Χώματα, όπου και δέχεται σκληρή επίθεση.

Πολλοί ταγματасφαιλίτες ταμπουρώνονται στο δημαρχείο (συμβολή των οδών Κονδύλη και Κινικίου) ενώ άλλοι μεταβαίνουν στο κρατικό νοσοκομείο (τότε ονομαζόταν Σαπόρτα και είχε μετεγκατασταθεί σε κτήριο αποθήκης επί της οδού Θηβών, εξαιτίας του πολέμου), όπου απαγάγουν το προσωπικό και το χρησιμοποιούν ως ασπίδα για να αποδράσουν προς τον Πειραιά από την οδό Θηβών.

Δέχονται και πάλι ωστόσο, σφοδρή επίθεση από τάγμα του ΕΛΑΣ, υποχωρούν, ενώ οι αιχμάλωτοι απελευθερώνονται.

περιβολάκι

αγώνας ενάντια στη λήθη

Τρίτη 7 Μάρτη '44

Μετά τα γεγονότα των τελευταίων ημερών, Ο ΕΛΑΣ βρίσκεται σε επιφυλακή, αναλαμβάνει την περιφρούρηση της πόλης με τη συνδρομή μεγάλου αριθμού κατοίκων, ενώ η κύρια δύναμη του, οχυρώνεται στο Περιβολάκι.

Ξημερώματα Τρίτης, 40 περίπου γερμανοτσολιάδες εντοπίζονται στην οδό Θηβών, ενώ 4 φορητά με δυνάμεις των ναζι επιχειρούν να μπουν στην Κοκκινιά από την πλατεία του Κουτσικαρίου.

Οι μάχες εκκινούν και σύντομα οδηγούν σε μείωση του λιγοστού αποθέματος πυρομαχικών των αντιστεκόμενων, αναγκάζοντας τον ΕΛΑΣ σε υποχώρηση.

Οι γερμανοτσολιάδες μπαίνουν στην πόλη από τη μεριά του δημαρχείου, όπου αντιμετωπίζονται σθεναρά από τον ΕΛΑΣ μέχρι τις 11:00 το πρωί όπου και η αντίσταση θα καμφθεί λόγω της ναζιστικής υπεροπλίας.

Το Περιβολάκι έχει καταληφθεί από τους ναζι και κάποιοι από αυτούς επιχειρούν να μπουν στην οδό Καραϊσκάκη με όλμους και πολυβόλα. Σε πρώτο χρόνο απωθούνται από τους κατοίκους οι οποίοι, τη στιγμή εκείνη, παρά την έλλειψη πυρομαχικών, επιχειρούν την κατάληψη της πλατείας στο Περιβολάκι με κάθε μέσο, ακόμα και με πέτρες. Από τέσσερα διαφορετικά σημεία οι αντιστεκόμενοι επιτίθενται και αφινιδιάζουν τους ναζι και τους ντόπιους συνεργάτες τους.

Αυτοί υποχωρούν και κατευθύνονται στην εκκλησία του Αγ. Γεώργιου Νίκαιας, όπου οχυρώνονται στο σχολείο μεταξύ των οδών Γρεβενών και Ραιδεστού.

Η Κοκκινιά ωστόσο, είναι πλέον περικυκλωμένη από τις πολυπληθείς δυνάμεις των ναζι, γεγονός που καθιστά αδύνατο τον ανεφοδιασμό του ΕΛΑΣ και την αντεπίθεσή του.

παιδική στέγη

εργατικές κατοικίες

Γ' νεκροταφείο

αγώνας ενάντια στο φασισμό μάχη της Κοκκινιάς

Τετάρτη 8 Μάρτη '44

Κατά τη διάρκεια της νύχτας οι ναζί παραμένουν ταμπουρωμένοι μαζί με τους συνεργάτες τους στο σχολείο, απ' όπου πραγματοποιούν επιδρομές, τρομοκρατώντας και συλλαμβάνοντας κατοίκους, αναζητώντας μέλη του ΕΑΜ και του ΕΛΑΣ.

Νωρίς το πρωί της Τετάρτης, πολλοί από τους αιχμάλωτους αγωνιστές των προηγούμενων ημερών, μεταφέρονται στο στρατόπεδο του Χαϊδαρίου, ενώ στην πλατεία των Αγ. Αποστόλων εκτελούνται οι αιχμάλωτοι της 5ης Μάρτη.

Αργά το απόγευμα, ναζί και ταγματασφαλίτες αποχωρούν από την πόλη της Κοκκινιάς και δεν επιστρέφουν στην ευρύτερη περιοχή οργανωμένα, μέχρι τις 17 Αυγούστου.

Κατά τη διάρκεια των συγκρούσεων τις μέρες εκείνες, σύμφωνα με σχετική έκθεση του ΕΛΑΣ, 8 αγωνιστές σκοτώθηκαν και 20 τραυματίστηκαν. 300 Κοκκινιώτες αιχμαλωτίστηκαν και μεταφέρθηκαν στο στρατόπεδο Χαϊδαρίου. Οι 37 εκτελέστηκαν επί τόπου. Οι υπόλοιποι μεταφέρθηκαν ως κρατούμενοι σε στρατόπεδα συγκέντρωσης στη Γερμανία.

Οι ναζιστικές δυνάμεις (συμπεριλαμβανομένων των ντόπιων υποστηρικτών τους) είχαν τουλάχιστον 34 νεκρούς και περισσότερους από 100 τραυματίες.

ενάντια στη λήθη...

ενάντια στις κυρίαρχες ιστορικές αφηγήσεις

Οι παραπάνω αφηγήσεις αποτελούν κομμάτι της ιστορίας του τόπου που ζούμε.

Την ιστορία αυτή δεν την ανασύρουμε για να υμνήσουμε
“ήρωες ενός ένδοξου παρελθόντος”.

Γιατί κανένα αγωνιστικό παρελθόν, όσο ένδοξο κι αν φαντάζει στις σκέψεις μας, δεν έχει νόημα, αν δεν καταφέρνει να κινητοποιεί το παρόν, ως εφαλτήριο νέων αντιστάσεων. Αντιστάσεις που αποκτούν νόημα, όταν απαντούν στις πραγματικές ανάγκες και επιθυμίες όλων εκείνων, που θέλουν να ορίζουν δημιουργικά κι ελεύθερα τη ζωή τους.

Γιατί η κατασκευή και η εξύμνηση “ηρώων” είναι προσφιλής πρακτική κάθε μορφής (συντηρητικής ή ριζοσπαστικής) εξουσίας, η οποία αναζητά πολιτικό κέρδος σφετεριζόμενη κοινωνικούς και ταξικούς αγώνες. Κάθε εξουσίας που επιδιώκει να ευνουχίζει τις δυνατότητες για μια διαφορετική οργάνωση της καθημερινής ζωής.

Επιλέγουμε να μην ξεχνάμε, γιατί ο ολοκληρωτικός χαρακτήρας προς τον οποίο διαρκώς κινείται η σύγχρονη κυριαρχία, επιδιώκει να ξαναγράψει την ιστορία με τους δικούς του όρους.

Ορίζει τι πρέπει να είναι σημαντικό και τι όχι. Τι πρέπει να διδάσκεται και τι όχι. Τι πρέπει να λέγεται και τι όχι. Τι πρέπει να ακούγεται και τι όχι. Τι πρέπει να σκέφτεται κανείς και τι όχι. Τι πρέπει να αισθάνεται κανείς και τι όχι.

Λέξεις όπως “κατοχή”, “τάγματα ασφαλείας”, “(εθνική) αντίσταση”, “αντιφασιστικός αγώνας”, είναι λέξεις που επανέρχονται δυναμικά στο καθημερινό λεξιλόγιο μέσα από μία προσπάθεια ανακατασκευής του νοήματος και της ιστορικότητάς τους.

Όμως οι λέξεις είναι φορείς της ιστορίας και συμπυκνώνουν νοήματα που παραμένουν ζωντανά και για τα οποία αγωνιζόμαστε.

Ο κοινωνικός εκφασισμός και οι οργανωμένες φασιστικές δυνάμεις, δεν αποτελούν πρωτόγνωρο ιστορικό φαινόμενο.

Υπήρχε συχνά δίπλα μας με διαφορετικούς τρόπους και σε διαφορετικές εντάσεις. Δεν ήταν αλλοεθνής, δεν κατοικούσε χιλιόμετρα μακριά μας.

Τα ελληνικά τάγματα ασφαλείας, οι χωροφύλακες, οι χίτες, οι δοσίλογοι αγωνιστών, οι μεγαλοεπιχειρηματίες συνεργάτες των ναζί, οι απαθείς φιλήσυχοι πολίτες, ήταν η ουσία της εκμετάλλευσης, της καταπίεσης, και της επίθεσης που δέχονταν οι “από κάτω”, αντιστεκόμενοι κάτοικοι στην Κοκκινιάς.

Ο “ξένος κατακτητής” οι ναζιστές Γερμανοί, έρχονταν να συνδράμουν μοναχά εκεί που οι ντόπιοι εκμεταλλευτές συνεργάτες, δεν κατάφεραν να τα βγάλουν πέρα.

Όπως συνέβη και στην Κοκκινιά.

Τρεις μέρες επιτίθονταν στους κατοίκους, οπλισμένες πολυπληθείς ομάδες ταγματасφαλιτών και χωροφυλάκων και διαρκώς απωθούνταν από τους ντόπιους αγωνιστές. Μονάχα όταν συνέβαλαν οι στρατιωτικές ομάδες των ναζί, κατάφεραν να κάμψουν την αντίσταση των ΕΛΑΣιτών και των υπόλοιπων κατοίκων.

ενάντια στη λήθη
ενάντια στις κυρίαρχες αφηγήσεις
ανασύρουμε τις μνήμες που θα πυροδοτήσουν
τους αγώνες του σήμερα

μπλόκο
στην εξουσία

<http://mplokonikaia.squat.gr>